

Sygn. akt V CSK 345/08

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Jan Górowski

w sprawie z powództwa (...) Banku S.A. w K.

przeciwko A. H.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 3 grudnia 2008 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 7 maja 2008

r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Nakazem zapłaty z dnia 19 lipca 2007 r., wydanym w postępowaniu nakazowym, Sąd Okręgowy w O. nakazał pozwanym A. H. i A. B., aby zapłacili powodowi (...) Bankowi S.A. w K. solidarnie kwotę 255 000, zł z odsetkami i kosztami procesu.

Zarzuty od nakazu złożył tylko pozwany H.

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2008 r. Sąd Okręgowy w O. utrzymał w mocy nakaz zapłaty wobec A. H.

Sąd ten ustalił, że (...) Bank S.A. w K. (działający poprzednio pod firmą: (...) Bank Gospodarczy S.A. w K.) udzielił Zakładowi Rolnemu „A.(...)” – spółce z o.o. w M. umową nr (...)/2000 z dnia 7 listopada 2000 r. kredytu w wysokości 1.450.000, zł, a umową nr (...)/2001 z dnia 24 października 2001 r. – drugiego kredytu. W dniu 12 lipca 2004 r. pozwani jako wspólnicy spółki cywilnej „B.(...)” złożyli oświadczenie, że „pod warunkiem przywrócenia umów kredytowych nr (...)/2000 i nr (...)/2001” ustanawiają jako zabezpieczenie niespłaconej należności kredytowej weksel własny z wystawienia A. H., poręczony przez A. B. Pozwani zobowiązali się również do wpłacenia kaucji w wysokości 255 000, zł, zabezpieczającej spłatę zaległości kredytowej, z informacją, że pozwany M. złożył do dyspozycji powodowego Banku weksel in blanco, poręczony przez pozwanego B. wraz z deklaracją wekslową, zgodnie z którą niezapłacenie kaucji w terminie upoważnia Bank do wypełnienia weksla.

Z ustaleń sądowych wynika ponadto, że pozwani w dniu 27 lipca 2004 r. zostali wpisani do KRS jako wspólnicy Spółki „A.(...)”, a w dniu 31 marca 2005 r. objęli funkcję członków zarządu tej Spółki, której upadłość z możliwością zawarcia układu ogłoszono dnia 19 sierpnia 2004 r. W okresie późniejszym powód składał różne oświadczenia woli odnoszące się do umów kredytowych (wypowiadał je, uchylał się od skutków prawnych takiego oświadczenia woli, ponownie dokonywał wypowiedzenia, ale z zastrzeżeniem różnych warunków). W ugodzie z dnia 31 lipca 2006 r. strony ustaliły, że zabezpieczenia umowy kredytowej nr (...)/2000 wraz z dalszymi aneksami pozostają w mocy. Powód dysponował również bankowym tytułem egzekucyjnym przeciwko Spółce „A.(...)”, dotyczącym zaległości kredytowych, któremu Sąd Rejonowy w O. nadał klauzulę wykonalności.

Sąd Okręgowy uznał, że powód był uprawniony do wypełnienia weksla do wysokości 255 000, zł, z datą wykupu na dzień 29 czerwca 2007 r., a roszczenie wekslowe nie uległo przedawnieniu. Z tej przyczyny istniały podstawy do wydania kwestionowanego nakazu zapłaty.

W następstwie apelacji pozwanego A. H., Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i uchylając nakaz zapłaty w stosunku do tego pozwanego oddalił powództwo wobec niego.

Sąd II instancji dokonał własnej oceny zebranego materiału dowodowego i przyjął, że przedmiotem zabezpieczenia należności kredytowych była kaucja, a nie weksel, który mógł być wypełniony tylko w razie niewpłacenia kaucji w terminie. Nie

został jednak ten termin oznaczony, dlatego wypełnienie weksla nastąpiło niezgodnie z porozumieniem wekslowym.

Sąd wskazał ponadto na wygaśnięcie zobowiązania pozwanego wskutek wypowiedzenia przez powoda w dniu 25 stycznia 2005 r. umów kredytowych.

Powód w skardze kasacyjnej wniósł o uchylenie wyroku odwoławczego i oddalenie apelacji albo o uchylenie tego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Skarżący zarzucił naruszenie art. 495 § 3 k.p.c. w związku z art. 391 i 381 k.p.c. przez oddalenie zgłoszonych w postępowaniu apelacyjnym wniosków dowodowych.

Powołał się również na naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

- a) art. 60 i 65 k.c. przez błędną wykładnię oświadczeń woli stron, w szczególności w wekslu i deklaracji wekslowej;
- b) art. 65 k.c. przez ustalenie, że wystawione zostały dwa weksle;
- c) art. 488 k.c. przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że pozwanym nie obowiązywał termin do wypłacenia kaucji;
- d) art. 1, 10 i 101 pr. wekslowego przez przyjęcie, że nie powstało ważne zobowiązanie wekslowe pozwanym;
- e) art. 75 pr. bankowego przez przyjęcie, że wypowiedzenie umów kredytowych powoduje ich wygaśnięcie i upadek zabezpieczeń;
- f) art. 353¹ k.c. przez nierespektowanie zasady swobody umów, która umożliwiała przymusową realizację kaucji za pomocą weksla.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Powodowy Bank bezspornie udzielił dwóch kredytów Zakładowi Rolnemu „A.(...)” – spółce z o.o. w M. w latach 2000 – 2001 i kredyty te znajdują się w fazie spłaty. Z akt VI GC (...) Sądu Okręgowego w O. wynika, że ta należność kredytowa nie została objęta układem po ogłoszeniu upadłości kredytobiorcy. Wynika również, iż wierzyciel uzyskał wiele zabezpieczeń, w szczególności w postaci hipoteki, przewłaszczenia na zabezpieczenie oraz zastawu. Rozpoznawana sprawa zaświadcza o poszukiwaniu przez Bank innych jeszcze zabezpieczeń, udzielonych przez osoby trzecie (pозwanych).

Sąd Apelacyjny dokonał w istotnych kwestiach własnej oceny materiału dowodowego oraz zanalizował podstawę prawną roszczenia. Z takiego uprawnienia sąd odwoławczy może korzystać przy rozpoznawaniu apelacji, a niejednokrotnie jest to działanie racjonalne i konieczne (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 – zasada prawna, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124). Na tle zarzutów

kasacyjnych należy wskazać, że Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku (art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c.), co wydatnie ogranicza możliwości kontrolne tego Sądu, także od strony wykładni oświadczeń woli stron (art. 60 i 65 k.c.).

Przedmiotem sporu jest roszczenie wekslowe powoda wynikające z wystawionego weksla, w granicach uzgodnień stron dokonanych w deklaracji wekslowej. Sąd II instancji zasadnie skoncentrował się na analizie tych dokumentów. Istotne znaczenie miało ustalenie, że kaucja, a nie weksel, stanowiła przedmiot zabezpieczenia zaległości kredytowych. Tego stwierdzenia nie można skutecznie podważyć, skoro konsekwencją niezapłacenia kaucji w terminie, wyraźnie zaznaczoną w deklaracji wekslowej, było wypełnienie weksla do wysokości tej kaucji (255.000, zł). Sąd Apelacyjny mógł zatem uznać, że weksel wskazany w deklaracji miał zabezpieczać jedynie spełnienie przez dłużników wekslowych zobowiązania do wpłacenia na rachunek Banku kaucji w wysokości 255.000, zł.

Kaucja jest środkiem zabezpieczenia roszczeń, jakie mogą wyniknąć z określonego stosunku prawnego (stosunku podstawowego). Umowa kaucji ma charakter realny i dochodzi do skutku dopiero w momencie wydania jej przedmiotu kaucjodawcy. Jest to umowa nienazwana, dopuszczalna w granicach swobody umów (art. 353¹ k.c.). Nie jest to jednak umowa wzajemna, jak sugeruje strona skarżąca. W wyniku jej zawarcia kaucjodawca nie staje się dłużnikiem wzajemnym kaucjodawcy (art. 487 § 2 k.c.).

Wypełniony przez powoda weksel ma bezspornie charakter weksla gwarancyjnego in blanco, wystawionego dla pierwszego remitenta. Osoby zobowiązane wekslowo (wystawca, poręczyciel) mogą wówczas - z powołaniem się na treść art. 10 pr. wekslowego – zarzucać wypełnienie weksla niezgodnie z otrzymanym upoważnieniem (zob. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 1998 r., III CKN 342/97, OSNC 1998, nr 9, poz. 141, z dnia 17 kwietnia 1999 r., III CKN 342/97, OSNC 2000, nr 2, poz. 27, z dnia 26 stycznia 2001 r., II CKN 25/00, OSP 2001, z. 10, poz. 143 oraz z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 228/04, OSP 2005, z. 11, poz. 130).

Trafnie Sąd Apelacyjny zauważył, że termin wpłacenia kaucji w wysokości 255 000, zł nie został oznaczony w deklaracji wekslowej. Wynika to jednoznacznie z jej treści. Nie można ponadto podzielić stanowiska powoda zamieszczonego w skardze kasacyjnej co do wymagalności kaucji na podstawie art. 488 § 1 k.c. Umowa kaucji nie jest bowiem umową wzajemną, zatem termin jej wykonania przez kaucjodawcę musi być

oznaczony w sposób określony w art. 455 k.c. Art. 488 § 1 k.c. nie miałby zastosowania nawet przy istnieniu umowy kaucji. Między stronami nie doszło jednak do zawarcia takiej umowy, jako umowy realnej. Może być ona poprzedzona umową przedwstępną, która jednak wymaga wskazania terminu zawarcia umowy przyrzeczonej (art. 389 § 2 k.c.). W przedstawionej sytuacji Sąd Apelacyjny uprawniony był do stwierdzenia, że powód nie był uprawniony do wystawienia weksla i do skutecznego dochodzenia roszczenia wekslowego. Należało w konsekwencji oddalić skargę kasacyjną (art. 398¹⁴ k.p.c.).